

agstuk, aan
r goederen
sich vraag-
vaarde heeft
ten bezitten
alle rechten
de goederen
and de ge-
verdringen.
thionale Ver-
heeft gehad
e nationaal
lit juridisch
dan doet
de goederen
eigendom
wel als het
te instituten
ontnemen
te geven.
blik heeft
r maat-
zorgen, dat
bestemming
n uitdrakte,
thionale Ver-
deel deser
ke bestem-
is dus niet
taut veler
e Gerefor-
publiek had
de zooge-
waaronder
goederen
gedaan, of
blik deze
n hadden
et als haar
arover zij
de Over-
ls de ware
n een deel
staling der
; maar van
ormeerde
ek privile-
oor andere
lang is dit
k kantoor,
betalde,
n trok uit
r dit kan-
or een be-
ormelijke
an, dat de
goederen
den, maar
dan zou
u al deze
gebracht,
zien aan-
lijke goe-
ditgeeste-
thans met
de predi-
zouden
aan krach-
klooster-
die haar
van deze
alve geen
en gelden.
g in de
ten moet
Overheid
en ander
tegenover
leven be-
informatie
er de be-
ven. Voor
goederen
den der
osten zou
den; ook
geschoolen
Utrecht,
rds dien-
deks doel-
en gering
ing der
de Over-
eren dus
opichte
n de be-
uidruk-
en geven
gedoms-
gegend.
dat Mr.
nde, dat
eren een
en en dat
worden,
atie had
e onder-
gesteld,
ling toch
niet aan
heden af
le Over-
ien met
leiden de
aderzoek
mege-
de klooster-
maakt, te
der
blijven
eid ook
s heeft
at deze
waren,
bestemd
ng juist
s opge-

even werden en er dus niemand was, die eigendomsaanspraken op deze goederen of hunne inkomsten kon doen gelden, deze goederen in zekeren zin als haar eigen- dom zou beschouwd hebben, zoo beto- kent dit daarom niet, dat deze goederen en gesculariseerd werden en de Over- heid met deze goederen kon handelen naar willekeur. Wie absoluut eigenaar is van enig goed, kan de inkomsten daarvan besteden, zooals hij zelf wil. Hij kan een deel daarvan aan de Kerk geven, maar doet dit dan niet krachtens eenige verplichting, die uit het bezit van dit goed voortvloeit, maar alleen omdat hij zelf het aldus wil. En hij is dan volkomen vrij om later op deze beschikking terug te komen, zonder dat iemand hem daarover een verwijt kan maken. Maar zoo heeft de Overheid de zaken niet beschouwd. Ze nam deze goederen over van de kloosters, maar met de erkenning, dat deze goederen een pleure bestemming hadden ge- had en daarvoor moesten blijven dienen. De bestemming van deze goederen was door het te niet gaan van de kloosters niet ver- vallen, want die goederen waren gegeven ten bate van de kloosters, maar om daer- mede God te dienen, voor het onderwijs te zorgen en de armen te hulp te komen. Dat drieledig doel kon ook na de Refor- matie worden bereikt, doordat de inkom- sten dezer goederen voor de tractementen der predikanten, voor de oprichting van Hoogescholen, die Gereformeerde waren, en voor de armen werden bestemd. Zoo is het dan ook geschied. En de Overheid deed dat niet, omdat zij zelve vroom was en uit vroomheidszin de Kerk, de School en de armen wilde helpen uit haar middelen, maar omdat zij deze goederen tot hun be- stemming wilde doen komen.

Zelfs al zou men dus kunnen aantoonen, dat de Overheid deze kloostergoederen niet als stichtingen heeft laten voortbestaan en alleen als beheerder van deze goederen is opgetreden, maar zich zelf werkelijk als de eigenaresse van deze goederen heeft beschouwd, dan was dit, om de woorden van Mr. A. F. van Beek Calkoen over te nemen, niet een onberispelijk eigendom, maar een eigendom met den last berwaerd, de inkomsten der goederen al pios usus te besteden. De waarschijnlijkheid, dat deze geestelijke goederen van hun pieuse karakter door de Overheid zouden zijn ontheven, acht hij dan ook zeer gering, niet alleen omdat daarvan geen enkel bewijs is te vinden, maar vooral, omdat de Overheid, wier besluiten beslissend waren, de Christelijke was en het niet valt aan te nemen, dat deze de eenmaal al pios usus gefundeerde goederen hunne bestemming zou hebben ontnomen. Zelfs het feit, dat de Over- heid een deel van deze goederen bestemd heeft voor belangen, welke men moeilijk als pieus kan qualificeeren, acht hij dat hiernede niet in strijd is, omdat hij, het voornemen van den krijg en de behartiging van het Landsbelang de handhaving der ware Christelijke Gereformeerde religie en den strijd tegen hare vijanden inhield.

Of nu de Overheid het recht zou hebben gehad om deze goederen van hun pieus karakter te ontdoen, is een vraag, die we kunnen laten rusten. Het is, dat de Over- heid tijdens de Republiek het pieus karakter van deze kloostergoederen erkend en gehandhaafd heeft en daarom een deel dezer goederen voor de tractementen der predikanten bestemd en onder het Geeste- lijk kantoor heeft gebracht. Is het juist, wat de tegenwoordige onderzoekers bewee- ren, dat deze goederen niet door de Over- heid zijn geconfisqueerd, dus geen staats- eigendom zijn geworden, maar zelfstandige stichtingen zijn gebleven, waarover de Overheid alleen het *ius vici* voerde, dan volgt daaruit, dat de Overheid, toen de band tusschen haar en de Kerk verbroken werd, geen recht bezat om deze goederen nu tot nationaal eigendom te verklaren. Er kan dan ook ten opzichte van deze kloostergoederen geen sprake van wezen, dat de Nationale Vergadering van 1798 niet anders zou gedaan hebben, dan wat de Overheid tijdens de Republiek deed. De Overheid tijdens de Republiek hand- haafde de pieuse bestemming dezer goe- deren, de Nationale Vergadering ontrok ze aan deze pieuse bestemming en maakte ze tot Staatsleigendom.

Errata. In het voorgaande nummer van de *Herant* alopen twee zinstorende fouten in, die de lezer gelieve te herstellen. De eerste is, dat in het artikel over het *sten van bloed* aan het slot de naam *Curcellanus* verkeerd werd weergegeven. En de tweede, dat in het artikel »Geen gunst maar rechte in de laatste alinea op bladzijde twee ge- lezen moet worden: Houdt men dit nu wel in het oog (inplaats van: niet in het oog).

Dr. H. H. K.

1) Mr. van AFELDORP, *De Synode en de Kerk- goederen*, blz. 37.
2) Mr. van AFELDORP, *De financiële verhouding tusschen Kerk en Staat*, blz. 15 en 16.
3) Mr. A. F. van BECK Calkoen, *Onderzoek naar den rechtstoestand der Geestelijke en Kerk- lijke goederen in Holland*, blz. 228.
4) C. a. p. blz. 226, 227.

Leestafel.

Dr. H. BAYNICK, *CHRISTENDOM, OORLOG, VOLKENBOND*. Utrecht. — G. J. A. Ruyt, — 1920.

II.

Zooals ik de vorige week schreef komt Dr. BAYNICK in het tweede deel (p. 21—35) dezer Verhandelings tot de beoordeeling van den oorlog, die in 1914 losbrak, en wel naar de norm der christelijke ethiek of, gelijk hij het zader om- schrijft, naar de Christelijke beginselen van recht en moraal.

Dies dien oorlog beoordeelend valt er, zoo zien wij op p. 21, »noch aangaande zijn oor-

sprong, noch aangaande zijn voortgang en einde veel goeds van te zeggen.

Niet naar zijn *oorsprong*.

Hier wordt de vraag naar voren gebracht bij wien, naar aanleiding van den moord te SARA- JAWO, de schuld van het ontstaan van den oorlog ligt. Zoals de Schrijver in een lezens- waardig overzicht van den politieke toestand in 1914 aantoon, gaat, wat de »Schuldvraag» betreft, geen der sedert de 2e helft van dat jaar oorlogvoerende Staten vrij uit. Onder voor- behoud, dat juist zijn enkele feiten, die, toen Dr. BAYNICK het vorige jaar zijn stuk voor de STREMMING DES TIJDS bewerkte, kon hij toen schrijven: »Duitschland draagt van dezen oorlog niet de grootste schuld.» Zoo staat het ook in dezen herdruk van de verhandeling op p. 24. Die herdruk is gedateerd van 2 Febr. 1920.

In het NASCHRIFT dat er aan toegevoegd is, spreekt de geachte Schrijver echter van »de verschijning van KAUTSKY's boek en de open- baarmaking der briefwisseling tusschen Keizer WILHELM en Czar NICOLAAS», als van latere onthullingen »die allerminst geschikt waren om de schuld van Duitschland aan den oorlog te verminderen».

Niet naar zijn *voortgang*.

Dr. BAYNICK wijst hier op de afmetingen, aan- vankelijk door niemand vermoed, die de oorlog bij zijn voortgang nam. Zoo door de Centrale- als die Entente-Mogendheden werden al meer volken en landen in den strijd betrokken. De leuzen der Entente »voor het recht der kleine natien, voor humaniteit en beschaving, vrijheid en recht, en na den val van het Causisme, vooral ook voor de democratie tegen de autocratie», — deden opgeld. »Weidra stonden tegen 145 miljoen men- schen aan de zijde der Centrales, meer dan 1000 miljoen aan die der Entente-Mogendheden; in Europa verkeerden van de 400 slechts 60 mil- lionen niet in directen oorlogstoestand.» Bij voort- gang werd desen oorlog een razernij met cen- zijdts het »Gott strafe England!» en anderzijds het »To kill the German!».

En ook niet naar zijn *einde* valt van dezen oorlog veel goeds te zeggen.

In zijn voortgang »een strijd geworden tus- schen het Germaansche en het Angelsaksische ras om de oppermacht in Europa en de wereld», — heeft in deze worsteling het Angelsaksische ras, dank zij vooral de hulp van Amerika, de overwinning behaald.

»Na ruim vier jaren werd eerst de wapenstil- stand, geruimen tijd daarna de vrede gesloten. Maar als men thans aan het einde het geheel overziet en eenigzins de balans tracht op te maken, dan vraagt men zich toch af, waartoe deze oorlog gedient heeft, en welk nut hij afge- wonnen heeft».

Aldus schrijft Prof. BAYNICK op bladzijde 29, en dan volgen zeven bladzijden waarin op vol- doende grond worden aangevoerd, »dat de winst, indien ze al winst heeten mag, niet op- weegt tegen de verliezen op stoffelijk en geestelijk, godsdienstig en zedelijk gebied» en hij brengt daarbij ook in rekening wat de CHRISTELIJKE ZENDING, de Roomsche en de Protestantische beide, heeft geleden.

Na dus den oorlog, of liever de menschen, die den oorlog hebben begonnen, voortgezet en beëindigd, naar de norm der christelijke moraal te hebben beoordeeld, doet hij dit ook van den *vrede*.

Op p. 35 leest men: »Hoe schrikkelijk de oorlog ook was, hij zou met al zijn ellenden toch spoediger en gemakkelijker vergeten zijn, indien de vrede een waarachtige, werkelijk- verzoenende vrede ware geweest.»

Als over den oorlog, is dus BAYNICK's oordeel over den vrede verre van gunstig.

Dan, ook hier beweert hij niet slechts, maar voert bewijzen aan. Hij toont aan, hoe niettegenstaande de verzekeringen der Entente, dat de strijd niet ging tegen het Duitse volk, maar tegen het Pruisische imperialisme en mi- litarisme; dat deze oorlog een eele strijd was voor gerechtigheid, vrijheid, humaniteit en de- mocratie, — de nuchtere werkelijkheid met al die fraale beloften den spot heeft gedreven. Dr. BAYNICK wijst dan op het feit, dat de vrede op 28 Juni 1919 te VERSAILLES met Duitsch- land en die op 25 October te St. GERMAIN met Oosteurlijk gesloten, allerminst aan de door WILSON verkondigde beginselen beantwoordde.

»Noch in de wapenstilstand» noch in de vrede-voorwaarden is er veel terecht gekomen van die ideale beginselen, van de zijde der Entente tijdens den oorlog over heel de wereld roede- baard. Christendom en humaniteit hebben er geen woord in meesproken», — dus leest men op p. 39, en op p. 36. »Het imperialisme en militarisme is aan eene zijde vernietigd, maar het is aan de andere zijde versterkt en uitge- breid.» Aan deze beoordeeling van den vrede wordt dan zene toevoeging over het vredes- tractaat, dat nergens met groote vrede is ont- vangen».

Dit geeft den schrijver dan aanleiding over den hedendaagschen politieke toestand van Europa te spreken, en wijl »veelsoortig het vrede heel, de oorlog feitelijk in vele landen voortduurt, of het gevaar van een nieuwen oorlog in de toekomst dreigt», meent hij niet te veel te zeggen, wanneer hij dien toestand »zorgwekkend» noemt.

Alvorens tot de zedelijke beoordeeling te komen van den VOLKENBOND, wijst Prof. BAYNICK op eenige bladzijden aan, hoe nog bij dien zorgwekkenden politieke toestand komt, »de geweldige onrust en gisting in de arbeiders wereld.» (p. 44—47).

»Hebben vele Christenen», zoo eindigt hij hier, »onder den indruk van den ontroerenden ernst der gebeurtenissen gemeend, dat wij staan aan het einde der eeuw, en dat de komst van Christus nabij is, — »de mogelijkheid hiervan kan,» naar BAYNICK schrijft, »stellig niet worden be- twist.» Toch maakt hij tot »voorzichtigheid» met beslissende uitspraken. En hij grondt dit ver- maan op het feit, »dat, al zijn er tekenen, die de parousie schijnen aan te kondigen, er andere zijn, die in een andere richting wijzen.»

Na op enkele der tekenen te hebben ge- wezen, komt hij dan terug op het VREDES- TRACTAAT en brengt daaruit naar voren twee hoofdstukken, die in de toekomst iets goeds kunnen uitwerken: »de internationale ARBEIDS- ORGANISATIE en de VOLKENBOND.» (p. 49).

Volgt een kort maar leestrijk overzicht van de internationale arbeidswetgeving; een uiteenzetting van wat in het vredesverdrag omtrent de arbeids- organisatie bepaald is; de vermelding, dat WASHINGTON voor de eerste conferentie daartoe, in October 1919 was aangewezen.

In zijn Verhandelings schrijft BAYNICK: »Deze proeve van internationale arbeidsorganisatie is zeker niet boven alle bedenkingen verheven, en de conferentie, die te WASHINGTON samenkomen en zich te houden heeft aan het haar gestelde program, zal waarschijnlijk aan velen teleur- stelling baren.» (pag. 54.) Hij geeft daarbij de

redenen weer aan, die hem deze waarschijnlijk- heid doen voorziën.

Toch juist hij de gefachte, die er aan ten grondslag ligt, toe (p. 70) en in het NASCHRIFT, gedateerd zooals ik reeds zei, op 2 Februari '20, leest men: »Op de arbeidsconferentie te WASHINGTON scheen het soms zoo, alsof ze tot niets leidden zoo; toch werden ten slotte belang- rijke conclusies met groote meerderheid van stemmen aanvaard.» (p. 71.)

Het laatste deel der Verhandeling gaat over den VOLKENBOND, waarvan het ontwerp in het eerste hoofdstuk van het Vredestractaat is op- genomen. (p. 59.)

De idee, die daarbij voor zit, wordt in haar historische ontwikkeling geschied, en dan aan- getoond in hoever de oorlog aan haar verweren- lijking in dezen VOLKENBOND bevorderlijk was. Dit laatste is »zonder twijfel te danken aan de energie van WILSON, door wien het plan van den Volkenbond in het vredesverdrag een plaats kreeg».

»Juist deze oorlog toch, die zoo plotseling begonnen was, bracht WILSON er toe, dat op zulk een manier geen oorlog meer uitbreken mocht».

Als middel daartoe moest er naar diens meening een bondgenootschap der volken komen, dat »aan het beginsel van publiek recht den voorrang verschaft boven afzonderlijke be- lang en op den grondslag der gerechtigheid den vrede bewaart».

Prof. BAYNICK ontfelst zich echter niet, dat het ontwerp zooals het in het vredestractaat is opgenomen allerminst »boven critiek verbe- ven is» en er »ook van neutrale standpunt me- nige bedenking tegen is in te brengen.» (p. 63.) Deze critiek en die bedenkingen worden van blz. 62—66 onomwonden uitgesproken.

»Desniettemin», zoo staat er op 66, »is de oorlog zoo iets vreeselijks en werpt zoo weinig voordeel af, dat elke eerlijke middelen moeten worden aangewend om hem te beteugelen en te beperken.»

Na nog eens te hebben herhaald wat hij in het eerste deel zijner verhandeling had gezegd, »dat er naar christelijke moraal, hoe zeldzaam ook, rechtvaardige, plichtmatige oorlogen kun- nen zijn», spreekt Dr. BAYNICK het als zijn vaste overtuiging uit, »dat het Christenplicht is, op beperking van den oorlog aan te denken en ze in te Griffen in de consciëtie van ieder mensch.»

En zoo staat er dan ook in het NASCHRIFT: »In elk geval hebben wij in het verdrag van den Volkenbond met een bescheiden poging te doen, om, evenals op het gebied van den arbeid, zoo ook bij geschillen tusschen de volken tot een internationale regeling te komen.»

Zooals men uit Prof. BAYNICK's zakelijke rede van 5 Maart in de EERSTE KAMER weet, stond ook hij het lofdraden van NEDERLAND tot den Volkenbond voor, al achte hij dien bond ook niet onverbetterlijk en al verzag hij ook niet de bezwaren, die aan de toetreding verbonden zijn.

Gelijk ik in mijn vorige LEESTAFEL schreef, was de bespreking van BAYNICK's CHRISTENDOM, OORLOG EN VOLKENBOND mij een plicht, dien ik niet liet uit mijn naam. Deze Verhandeling verdiende, om de redenen, die ik toen reeds genoemd heb, een nog ruimer kring van lezers dan zelfs door een Tijdschrift als STREMMING DES TIJDS kan worden bereikt, en van harte wensch ik dan ook, dat de aankondiging en het uit- treksel dat ik hier van die verhandeling gege- ven heb, daarnaar bevorderlijk mag zijn.

G.

Voor Kinderen.

GEZOCHT EN GEVONDEN.

Vervolg.

De timmerman bekeek even het bankje, en zei toen:

»Dat gebrek is wel te verhelpen, vader. De zijplank is uitgegaten. Kijk, nu zet ik hem weer op zijn plaats. Ik zal er nog een spijker bij slaan, dan blijft het zittene».

Hij deed wat hij gezegd had. Na eenige oogenblikken kon de oude man weer op het bankje plaats nemen. Noch hij noch Vermaas hadden echter bemerkt, hoe de onbekende wan- delaar van daar straks, een eindje verder achter een boschje stond en alles afgluurde. De gijjaard dankte Vermaas hartelijk, en deze vervolgde zijn weg, die nu door de kom van het dorp leidde. Zoo kwam hij ook voorbij een rij lage huisjes die alle volkomen op elkaar geleken, en zoo iets als een hofje vormden. Hier en daar vertoende zich een bewoonster in den tuin of voor een venster.

Van het laatste huisje stond de buitendeur half open. De zoogenaamde onderdeur was ge- sloten. In het open gedeelte zag Vermaas in plaats van de bovendeur een bejaarde vrouw. Hij stapte op het huisje toe, en vroeg haar naar welke eerstvolgende plaats de weg ging. Zij vertelde het hem en ook zoo duidelijk mogelijk, hoe hij lange den kortsten weg het nabij gele- gen stadje kon bereiken.

Vermaas zei vriendelijk dank en wilde verder gaan, toen zijn scherp oog weer op iets viel.

»Moedertje!» sprak hij, »je deur is niet in orde.»

»Dat weet ik wel», was het antwoord. »Het scharnier beuden is afgebroken, geloof ik. Het zon al lang gemaakt zijn, maar....»

De timmerman bekeek de deur en het schar- nier en zei:

»Het zal nog wel schikken vrouwtje. Het ijer is niet gebroken maar enkel losgeraakt. Dat is gemakkelijk te verhelpen.»

Zoo gezegd zoo gedaan. Al heel spoedig was de deur weer in orde, en kon de vrouw op haar beurt den timmerman bedanken. Zoo min hij als zij had er erg in gehad, dat de onbe- kendende van daar straks ook nu weer, staande achter een dikken boom, getuige was geweest van Vermaas' dienstvaardigheid.

Deze liep nog een straatje door, en stond toen plotseling voor een tamelijk groot gebouw, dat als kofschip en logement dienst deed, ge- lijk er voor te lezen stond. Als man van 't vak bleef Vermaas een oogenblikje staan om het fraaie huis eens goed op te nemen, zooals men er in dorpen niet veel ziet. Gaarne zou hij ook eens gezien hebben hoe het daar binnen uit zag. Doch Vermaas begreep zeer goed, dat dit niet aanging zonder iets te gebruiken. Dat nu kostte geld en geld had natuurlijk onze jonge timmerman thans minder dan ooit te missen. Bovendien had hij nog brood in zijn zak, op hetwelk hij nog wel een paar uur kon teren. Dat won een duren maaltijd in het logement uit.

Tewijl hij alzo stond te overleggen en te kijken, bespeurde hij, dat om den hoek van de dorpsstraat een man verscheen, in wien hij dadelijk den wandelaar herkende, die hem een uur geleden op den weg was voorbij gegaan. Hij moet zeker hier in het dorp zijn dacht Vermaas, en lette verder niet op den man. Doch tot zijn groote verbazing stapte deze laatste rechtstreeks op hem toe, klopte hem op den schouder en zei:

»Moet je nog verder, vriend, en heb je haast?»

»Ik ben uitgegaan om werk te zoeken» an- woordde de timmerman. »Waar ik dat vinden

zal weet ik nog niet. Haast heb ik natuurlijk ook niet.»

»Dat komt goede», zei de onbekende. »Ik moet hier weten en blijf een poosje in het logement. Wil je nu wachten tot ik weerom kom? Over een uur moet ik je misschien heel noodig spreken. Wacht mij maar af in de gelag- kamer. Daar kun je al wat voor mijn rekening wat koffie en brood gebruiken. Ze kennen mij hier en ik zal alles wel bestellen. Zoo meteen kom ik terug.»

Verwonderd en verrast voldeed Vermaas aan hetgeen hem was voorgesteld. Het zag er ook daarbinnen fraai uit. Weldra zat hij in een mooie eetzaal bij een tafel van al het noodige rijk voorzien, en de jonge timmerman taste toe met al de graage van een jongmensch, die vroeg op geweest is en uren geloopt heeft, al had hij ook dien morgen geen gebrek geleden.

»Wie is toch die heer die alles besteld heeft?» kon Vermeer niet nalaten aan den knecht te vragen, die hem bediende.

»Wel, dat is onze burgemeester. En is vandaag raadszitting, en zij vergaderen altijd hier. Het logement is meteen rechluis. U moet zeker op den burgemeester wachten.»

»Ja», antwoordde Vermeer, »hij zou niet zoo lang uitblijven.»

(Wordt vervolgd.)

VERTROUWEN.

Eens was in 't midden van de golven
Een schip in nood;
Door zee op zee geschokt, bedolven;
't Gevaar was groot.

Bevreesd zat daar, in 't achteronder,
Een vreemdeling,
Wiens angstig harte — was het wonder? —
Van schrik verging.

Zou hij zijn vrouw, zijn kind'ren, vrienden
Nog weerzien na zoo menig jaar?
En toch — God kan het noodweer binden.
Dan geen gevaar.

Daar ziet hij ginds een knaapje spelen,
Dat op zijn schoot
Een keeshond rustig zit te streelen
En voert met brood.

»Kinde», zegt hij, »kunt ge vroolijk wezen
In zulk een nood?
Nu 't schip het ergste staat te vreezen;
Ons dreigt de dood.»

»Dat rou ik», riep de knaap, »gelooven
»Als Dirksom voer;
Maar is mijn vader niet hierboven
En zelf aan 't roer?»

De vreemdeling zweeg; en straks berustte
Hij in zijn lot.
Tewijl hij 't argloos knaapje kustte,
Dacht hij aan God.

Aan God die redt en kan verhooren,
Wanneer Hij wil,
Die deed hem daar een troostwoord hooren,
En hij was stil.

HOOGENDIJK.

Buitenland.

Frankrijk.

In Frankrijk is de kerkelijke toestand, wat de Roomsche Kerk betreft, sedert den oorlog zeer veranderd. Nog in 1914 was er in de Kamer van afgevaardigden een groote meerderheid van die partijen, welke de scheiding van Kerk en Staat, met al het onrecht dat daarbij aan de Kerk aangedaan werd, hadden voorgestaan. De wereldoorlog en het gelukkig einde daarvan voor Frankrijk, heeft den Godsdienstigen zin weer doen opleven. De omstandigheid dat de populaire legeraanvoerders, als Joffe, Foch, Pétain en Castelnau, geloovige Roomschen zijn, heeft de positie der Roomsche Kerk versterkt; velenielden het er voor dat de onverwachte over- winning door Frankrijk behaald een wonder is geweest, dat aan de genade Gods moest gedankt worden. Frankrijk's eerste minister Clémenceau stelde de leus: »verzoening van Kerk en Staat», en maakte zich los van zijn vroegere partijge- nooten, die zich vastklemden aan het dogma: »het clericalisme is de vijand». Vele Fransche kerkvorsten kregen onderscheidingen van de regering, terwijl kerkelijke plichtigheden door overheidspersonen met hunne tegenwoordigheid werden vereerd. Vooral viel dit in het oog bij de ontvangst van den bekenden Belgischen Kardinaal Mercier in de kathedraal van Notre Dame te Parijs. Alsof er geen wet op scheiding van Kerk en Staat bestond, werkte de Fransche regering mede bij de benoeming van bisschoppen voor de bisdommen van Metz en Straatsburg. Een missie van Roomsche geestelijken reisde naar Servie, om aldaar de Fransche propaganda weder op te nemen. Bovendien zijn de betrek- kingen met het Vaticaan, die sedert de scheiding van Kerk en Staat afgebroken waren, weder hersteld. Frankrijk heeft ook weer een officieelen vertegenwoordiger bij den Paus.

Het is niet te ontkennen dat in den oorlog duizenden Fransche priesters als goede soldaten hebben dienst gedaan. Dit hebben de macht- hebbers natuurlijk opgemerkt, en daardoor is het voorwendsel voor een anti-clerical politiek, dat vroeger werd vernomen, dat zij die de Room- sche Kerk aanhingen, geen goede Franschen konden zijn, omdat zij hun eigenlijk vaderland over de bergen in Rome zochten, van zijn kracht beroofd. Daarbij komt, dat nu miljoenen mannen in den oorlog gevallen zijn, men het meer moet waardeeren, dat in streken waar de bevolking over het algemeen genomen de Roomsche Kerk aanhangt, het geboortecijfer veel hooger is, dan in streken waar men Roms den rug toekeerde. Daarbij komt, dat sedert de wet op scheiding van Kerk en Staat de Roomsche Kerk in Frankrijk inwendig in kracht heeft gewonnen.

WINCKEL.

Officieele Berichten.

Vrije Universiteit.

Men schrijft ons:

Het voortdurend vragen om medewerking zou zeer zwaar zijn, indien niet herhaaldelijk verrassende bewijzen van hartelijke instemming werden verkregen.

Ie Afrika. »Gij wacht al wat lang op de 3e duizend gulden voor het fonds 1920, welon, wees gerust zij zijn reeds hier in kas, maar ik wacht niet het overmaken tot het pond sterling wat hooger is».

De vereeniging heeft dus ook al last van de valuta.